

De pluriformiteit van de kerk

in verband met de oecumeniciteit (V)

KERKELIJK LEVEN

De vierde stelling van dr. W. Volger luidt als volgt:

"In de kerk is een individueel (IK geloof) en een sociaal (IK GELOOF) element. De kerk is steeds een meervoudige samenstelling (Matth. 18:20), een vergadering van ware Christ(en)-geloovigen (Art. 27 Ned. Geloofsbelijdenis), wier taak het is profeet, priester en koning te zijn. (vr. 32 Held. Cak.)."

(Wij wijken hier eenigszins af van den tekst, zooals hij gedrukt is, maar nemen enkele zeffouten aan.)

Op deze stelling zal — zoo op het eerste gezicht — wel niet veel af te dingen schijnen; het zou echter kunnen zijn, dat ze dienst doet in een betoog, dat door eliminering van toch wel belangrijke elementen de discussie onbedoeld stuurt in ongewenste richting. Dit gevaar nu is hier niet denkbeeldig.

Want we herinneren ons, dat de referent in de te voren reeds besproken stellingen heeft uitgesproken, dat „de vorm” van de kerk het secundaire, doch de „substantie” het primaire is. We hoorden hem bovendien verklaren, dat de „vorm” niet het voornaamste accent moet hebben, maar wel „de geloofsinhoud” der kerk.

In dit laatste zinnetje treedt het woord „geloofsinhoud” op.

We stellen nu de vraag: bedoelt dr. Volger met zijn onderscheiding van „individueel” en „sociaal” element, en met de volzinnen: „IK geloof” en „IK GELOOF”, nu den geloofsinhoud of soms de geloofsacte?

We weten het niet precies.

Nu we den geloofsinhoud met het zwaarste accent door hem voorzien zagen worden, neigen we ertoe te vermoeden, dat hij met het „element”, dat in stelling IV genoemd wordt, het oog heeft op den geloofsinhoud.

Maar als we erop letten, dat hij de onderscheiding eerst tusschen „gemeente” en „ambtelijke regerende vergadering”, en daarna tusschen individueel en sociaal element invoert (terwijl de geloofsinhoud altijd een sociaal element is, omdat hij in formule gebracht is door de belijdende gemeenschap), en over de belijdenis hier zwijgt, achten we het niet uitgesloten, dat hij in den volzin „IK geloof” het oog heeft op de geloofshandeling.

Nu meenen wij, dat geloof altijd inhoud heeft, en dat dus elke geloofshandeling een geopenbaarden inhoud tot geloofsinhoud maakt.

Maar wat ons hier bezighoudt, is dit:

In de kerk als kerk, d.w.z. als vergadering, als „synagoge”, niet Satans, doch Gods, komt de individuele handeling van het gelooven niet anders dan als individuele aansluiting bij een „sociale” beslissing ter sprake.

Want niet de geloofshandeling, afgezien van zijn inhoud is in de kerkvergadering „substantie”, of ook „vorm”, doch de geloofsinhoud. Die geloofsinhoud is in de gemeenschappelijke belijdenis omschreven, en met die belijdenis betuigen de gedoopten, „tot hun wasdom gekomen”, in te stemmen; hetzelfde geldt van wie van buiten af inkomt.

En nu komen we weer naar het fijne puntje: die belijdenis verkrijgt in de kerkvergadering de functie van wat dr. Volger noemt „den vorm” der kerk en „de ambtelijke regeringsdaad” der regerende vergadering. In de belijdenis, die accoord van gemeenschap tusschen de plaatselijke kerken is, en waarnaar ook in de plaatselijke kerken de leden worden gemeten (met behoud van haar appellabel zijn aan de Schrift) en die bovendien verdisconteerd is in de Kerkenordening, hebben we dus wel degelijk een „vorm” der kerk te zien (het woord „vorm” laten we nu even onweersproken). En deze noemt dr. Volger van secundair belang, en wij onzerzijds niet.

Wie in betrekking tot de vergadering der geloovigen (de kerk is zelf die vergadering) de belijdenis naar voren brengt, kan niet het geloof een overeenkomstige plaats toekennen. En die is meteen af van de voor de vergadering der geloovigen niet ter zake doende onderscheiding van individueel en sociaal element in de kerk (d.w.z. de vergadering). Wat in het geloof der individuele kerkleden werkelijk zou omgaan buiten de belijdenis (stel, dat zoo iets mogelijk is), dat heeft voor de vergadering geen bepalende beteekenis.

Want de vergadering der geloovigen, dié geschiedt wel in en op geloof, doch, omdat geloof naar buiten komt in belijdenis en wandel, geschiedt zij als vergadering in gemeenschap en op accoord van belijdenis. Wij moeten, o zeker, wel altijd over het geloof spreken, doch dan altijd over den geloofsinhoud als in houd der belijdenis. Ik wil met iedereen instemmen, die over het geloof in de kerk, en als factor van kerkvergadering, hooge woorden spreekt en hooge liederen zingt. Maar ik word kopschuw, als ik het geloof hoor prijzen ten koste van de belijdenis. Want het geloof is zelf, zo over het geloof is, aanvaarding van den inhoud

der openbaring; wat de geloofige verder zoo al in zijn bol heeft, dat is geen geloof, maar zijn eigen „kijk” op dit en dat; en dat kan wel waar zijn, maar het is ook erg vaak onwaar, en het is geen geloofsinhoud, omdat geloof beteekent: een geopenbaarden concreten openbaringsinhoud aannemen, d.w.z. in zich opnemen; opeten, om zoo te zeggen. En nu is de belijdenis een weergeven van dát gene, wat de geloovigen, elkaar ontmoetende, en op kerkvergadering en -uitbreiding en -verdediging bedacht, besloten hebben samen uit te spreken als door hen gekenden en geordenden openbaringsinhoud, voor zoover zij dien gemeenschappelijk hebben erkend en aangenomen en naar buiten willen voordragen en aandienen als hun gemeenschappelijk bezit, dat ieder mensch verplicht is, eveneens te aanvaarden als waarheid Gods.

Waartoe dit alles? Om duidelijk te maken, dat in de BELJIDENIS de onderscheiding van „individueel” en „sociaal” element opgeheven is. Zeker, ook „het” „belijden” is individueel, in zooverre het om kan gaan buiten den gemeenschappelijke inhoud der kerkelijk vastgestelde belijdenis. Een geloofig hoogleeraar in de sterrenkunde zal, VOORZOOVER hij aan de Schrift trouw blijft, let daar als-t-u-blijft op, iets meer „belijden”, op zijn college, en in de huiskamer, en als hij op zijn kamer zit, dan ik, die van de sterren niet veel weet. Ik zal als theoloog hetzelfde doen in onderscheiding van hem. Een zoöloog, een botanicus, een natuurkenner desgelijks. Voor zoover die sterrenkundige over de sterren denkt, wat NIET naar de Schrift is, is het geen belijdenis, maar verdwaalde geleerdheid of schijngeleerdheid of ijdele filosofie. Voor zoover het wél waar is, en dus heelemaal niet in strijd met de Schrift, maar niet geopenbaard (want de Schrift zegt een heele massa dingen niet, omdat zij een tendenzboek is, d.w.z. haar in zichzelf nimmer valsche mededeelingen richt op een bepaald doel (de kennis Gods in Christus Jezus), is „zijn” „belijden” wel juist, maar gaat het om buiten den inhoud der belijdenis als kerkelijke uitspraak. Maar juist daarom is de belijdenis als KERKELIJK stuk en GEMEENSCHAPPELIJKE uitspraak, dan ook ALTIJD sociaal. De belijdenis moet niet over alles en nog wat zich uitspreken, wat maar waar is; doch over hetgeen verbindt, en ter zaligheid dienstig is.

En daarom is het geloof als privé acte niet hier van konstitutieve beteekenis voor de KERKvergadering. Dat is wel de belijdenis; want menschen, die elkaar ontmoeten, erkennen en binden elkaar naar aanleiding van woord en gedrag, op accoord van belijdenis en wandel. Geloof is „als acte” niet verbindend, want zijn acte is niet los van den inhoud, en die inhoud wordt uitgesproken, en die uitspraak is verbindend. Geen ideeën, doch woorden verbinden. Woord en wandel.

Daarom zullen we, als we inplaats van dr. Volger's beide zinnettes: „IK geloof” en „IK GELOOF” de beide andere hebben gesteld: „IK belijd” en „IK BELIJD”, meteen verlost zijn van die tegenstelling individueel-sociaal. Als ik in de kerk zeg: „IK belijd”, heb ik bedoeld: OOK ik belijd, want die belijdenis staat op

papier, mijn vader-catecheet heeft me met mijn neus er boven op gedrukt, en toen zei ik: ja. Ik doe OOK mee. Belijden in de kerk als kerkelijke handel is altijd een sociaal element en dat is kerkvergaderend.

Ik zal daarom niet de moeite nemen, om dat woord van dr. Volger, dat ik in het tweede deel van zijn stelling lees, het woord „meervoudige SAMENSTELLING” op den keper te gaan bekijken. Ik weet wel ongeveer wat filosofen hebben gemaakt, ook in de theologie, van het woord compositie, samenstelling, en ik ben er nog al bang voor, en ik zou een betoog kunnen opzetten over de filosofische waarde van de woorden samenstelling, synthesis, verbinding, etc., en dan waren we er in geen twintig artikelen uit. Ik lees maar liever dien tekst, dien dr. Volger aanhaalt: waar twee of drie in mijn naam VERGADERD zijn, daar ben ik in het midden. De Heiland gebruikt daar het woord „synagoge”, en daar komt het bekende woord synagoge vandaan. Een „synagoge” vinden wij een leelijk ding, want wij denken dan dadelijk aan rabbijnen en schriftgeleerden, etc. Maar een synagoge is een officiële, in redactie gebrachte, vergadering; de liefde sloot haar dagelijks af met een bijgewerkte ledenlijst (het woord „kuroun” uit Paulus' brieven komt er ook bij te pas, d.w.z. afsluitende handeling), en een synagoge is een prachtig ding, als ze maar in het geloof tot stand komt. De Heiland heeft de synagoge bezocht, en ook ONS de synagoge overgedaan. Er zijn valsche kerken, d.w.z. synagogen van Satan, en er zijn ware kerken, synagogen van God. Welnu, waar twee of drie in MIJN naam, d.w.z. in den naam van Jezus als werkelijken van God gezonden Christus, vergaderd zijn, in den synagogevorm (er staat immers niet: waar ze samengebracht worden om een synagoge te worden, maar waar ze in den synagogevorm gereedigd ZIJN; er staat een voltooid deelwoord, participium perfecti passivi) daar ben ik in het midden. Twee of drie, ook de kleinste mogelijke vergadering. De Joden zelden: er moeten er minstens tien zijn (de z.g. batlanin), anders kan de synagoge niet vergaderen, dan geldt de zitting niet. Christus zegt: Ik kan het ook al af met twee of drie, als ze maar bijeengebracht ZIJN in gemeenschappelijke BELJIDENIS van den timmermanszoon als MESSIAS naar de Schriften.

Zoodat we voor ditmaal willen besluiten met het zeggen: dr. Volger heeft volkomen gelijk, mits hij bedoelt: de BELJIDENIS in te schakelen. Anders zou hij volkomen ongelijk hebben, wat we natuurlijk niet aannemen.

De bedoeling van dit artikel is: de positieve waarde der belijdenis te accentueeren en weer bij onze menschen erin te hameren.

Want daar zit de kneep, ook tegen de barthianen, die de belijdenis respectueeren willen, behalve dan naar den INHOUD en die het geloof bezingen, behalve dan naar den INHOUD.

Het geloof is een eenzaam zijn bij God volgens Kierkegaard, het is een samenzijn met menschen voor God (katenanti Hem) in en door de belijdenis. Het sociale element zit erin van den aanvang af, zoodra ge zegt: ik GELOOF. Want ik geloof een WOORD, dat God heusch niet tot mij individueel gezegd heeft, maar tot de kerk van alle eeuwen, een woord, waarop Hij heeft VERGADERD EN NOG AAN HET VERGADEREN IS GEBLEVEN TOT OP DEN DAG VAN HEDEN EN TOT DEN LAATSTEN DAG.

K. S.

De Conferentie van Makassar (IV, slot)

ZENDING EN EVANGELISATIE

Op de conferentie van kerken en zending van 15-25 Maart 1947 te Makassar is uitgesproken: „Het Zendingswerk raakt het geheele menselijke leven”. Hiermede zal wel bedoeld zijn, dat de zending zich ook met politieke, economische, sociale en culturele vraagstukken moet bezig houden (comprehensive approach).¹⁾ In verband daarmee is op de conferentie niet alleen gesproken over onderwijs, jeugdwerk en lectuur, maar ook over gezondheidszorg, politieke en sociale en economische zaken.

Het zou onbillijk zijn om alles, wat in de rapporten en besluiten hierover staat, te veroordeelen. Aan de goede bedoeling: een gekerstende samenleving te scheppen, mag niet getwijfeld. De groote vraag is echter: werden de lijnen hier schriftuurlijk getrokken? We zagen, dat ten aanzien van de kerk en de theologische opleiding dit niet het geval was, maar dat in den geest der wereld-eenheidsbeweging het fundament der kerk werd ondergraven. Ten aanzien van de verdere besluiten is hetzelfde te zeggen: weer heeft men den tijdgeest gevolgd.

A. Mensprek uit, dat de kerk allen mogelijke arbeid dient te hand te nemen.

¹⁾ Rapporten en Besluiten der Conferentie van Makassar, blz. 17, rapport van de commissie „Zendingswerk” punt 3; blz. 11, statuten, art. 3 d. Vergelijk ook hoofdstuk I, 8 c der conclusies van de Kwantang-conferentie, waar gezegd wordt, dat in „leerende hen onderhouden alles, wat Ik hun geboden heb”, „alles” beteekent, dat de verkondiging van het Evangelie raakt alle terreinen van het leven (comprehensive approach) b.v. op het terrein van landbouw, economie, gezondheidszorg, opvoeding en onderwijs, enz.”. A.w. blz. 5.

B. Daar de kerk de belijdenis niet meer zuiver handhaaft, gaat deze compromissen sluiten en steunt zoo (als kerk) de wereld in haar revolutionair drijven.

We willen dit nader aantoonen.

Ad A. Doordat men de kerk belast met de zorg van allerlei werk en een hervorming der maatschappij van haar verwacht, degradeert men de kerk tot een Maatschappij tot het Nut van 't Algemeen.

Kerken en zending moeten scholen beheeren. „Kerk en Zending zullen de oprichting van huishoudscholen behartigen”.²⁾ „Het jeugdwerk is een onderdeel van de taak der Kerk”. „Bij het terzijde staan van de jongelui zal de kerk voortdurend de gevaren onder de oogen zien, die het leven van de jeugd bedreigen, door middel van een jeugdcentrale”. „Die centrale dient voor studie en voor leiding van het werk. Daarom heeft elke kerk (hiervoor) een deskundige en geschikte leiding nodig. Die Centrale is de plaats, waar de Kerk de jeugdwereld ontmoet”.³⁾ „Het sociale werk moet door de Kerken en de Zending als een verplichting vooropgesteld worden en daarom niet als bijzaak beschouwd worden. Wat met het woord gepredikt wordt, moet uit de daad blijken, dit is levende prediking”. „Het zal goed zijn in ieder gebied een commissie te vormen, die in naam van de kerk de sociale kwestie bestudeert en daarin werkzaam is”. „Het zal goed zijn, als er naast den Raad tot Samenwerking een centrale Commissie bestaat, die (deze zaak) in studie neemt en adviezen geeft aan de Commissie in

²⁾ A.w. blz. 21, 22. ³⁾ A.w. blz. 23.